

Dnyanopasak Shikshan Prasarak Sanstha Manora (Regd. No-F-1393)

**M.S.P Arts, Science & K.P.T Commerce College Manora,
Dist. Washim (MS)**

Affiliated to Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Under 2(f) & 12 (B) of UGC New Delhi

Reaccredited *B* Grade by NAAC with CGPA 2.39

Website: www.mspkptmanora.ac.in

Email: mspkpt@rediffmail.com

*Senior College

* Junior College (Arts, Commerce & Science)

*H.S.C Vocational

Arvind Ingole
President

Dr. N.S.Thakare
Principal

Mahadeo Thakare
Secretary

A REPORT ON WORKSHOP

**“Department of Botany Organized One Day Workshop for
Farmers”**

on

**“*Orange Inflorescence Management and Plantation
Technique*”**

**In Collaboration with; Fruit Science Department, All Indian Collaborative
Research Project (Citrus fruits), Dr. P.D.K.V. Akola, K.V.K. Karda
(Washim), Taluka Agriculture Department, Manora.**

Date: 4th May 2023

Submitted to

**Dr. N.S. Thakare
Principal**

Submitted by

**Dr. M.N. Iqbal
Head, Department of Botany**

Academic Year: 2022-2023

Table of Content:

Sr. No.	Content	Page No.
1.	Introduction	2
2.	Objectives	2
3.	Details of Programme	3
4.	Summary Report	4-5
5.	Snapshots of Workshop	5-8
6.	Annexure 1. Brochure Program Schedule Feedback Workshop News in Daily Newspaper Enclosure; Attendance of Participants.	9-12

Introduction:

In India, in terms of area under cultivation, citrus is the third largest fruit crop after Banana and Mango. The average yield of citrus fruits in India is alarmingly low (8.8 t/ha) compared to other developed countries like Indonesia, Turkey, Brazil and USA (22-35 t/ha). Among mandarins, Nagpur mandarin (Central India), Kinnow mandarin (North–West India), Coorg mandarin (South India) and Khasi mandarin (North-East India) are the commercial cultivars of India. Whereas, Mosambi in Maharashtra is the sweet orange cultivars traditionally grown.

In Washim District of Maharashtra there are many orange producing farmers who have many problems in their mind regarding management and production of orange so as per need of local farmers the workshop is arranged in collaboration with esteemed institutes.

Objectives:

1. To increase more orange production.
2. Disease management ideas to farmers.
3. To manage flower blooms in adverse climatic conditions.
4. To get know the modern technique for plantation of orange.
5. To get increase the orange production area in Washim District.
6. To create awareness in Farmers for creating own orange plantlets at own home.
7. To make farmers financially stronger by increasing fruit yield.
8. To know the necessary soil & weather for orange yield.

Details of Programme:

Title: *“Orange Inflorescence Management and Plantation Technique”*

Date and time: 4th May, 2023 time: 10.00 am to 4.00 pm.

Audience: Farmers from various villages of Washim District.

Name of the Speakers:

1. Dr. Shashank Bharad (*Head, Fruit Technology Department, Dr. P.D.K.V. Akola*)
2. Dr. Dinesh Paithankar (*Acting Officer, A.I.C.R.Project (Fruits) Dr. P.D.K.V. Akola*)
3. Dr. Yogesh Ingle (*Plant Disease Scientist, A.I.C.R.Project (Fruits) Dr. P.D.K.V. Akola*)
4. Dr. Ujwal Raut (*Associate Professor, Dr. P.D.K.V. Akola*)
5. Mr. N.B. Patil (*Subject Matter Specialist, Dept. of Horticulture, K.V.K. Karda, Tq. Risod Dist. Washim*).

Organizer: Department of Botany M.S.P. & K.P.T.College Manora in Collaboration with; Fruit Science Department, All Indian Collaborative Research Project (Citrus fruits), Dr. P.D.K.V. Akola, K.V.K. Karda (Washim), Taluka Agriculture Department, Manora.

Inaugurator: Dr. Vilas Kharche Research Director, Dr. P.D.K.V. Akola.

Chairpersons:

1. Dr. Vilas Kharche (*Research Director, Dr. P.D.K.V. Akola*)
2. Shri. Shankarrao Totawar (*District Presidential Agriculture Officer, Washim*)
3. Dr. Ravindra Kale (*Head Scientist, K.V.K. Karda, Washim*)
4. Shri. Arvindbhau Ingole (*President, Dnyanopasak Shikshan Sanstha, Manora*)
5. Dr. N.S. Thakare (*Principal, M.S.P. & K.P.T. College, Manora*)
6. Shri Vinod K. Ghodekar (*Taluka Agriculture officer, Manora*)

Program Co-Ordinator: Mr. S.R. Aher (*Assist. Prof. Botany*)

Organizer: Dr. M.N. Iqbal, Mr. S.R. Aher and Miss. S. N. Dhawale

No of Participants: 154

Summary Report:

The programme is starts with the Welcome of all invited Chairpersons. **Dr. Vilas Kharche** (Research Director, Dr. P.D.K.V. Akola) inaugurated the program by auspicious lamp lightning ceremony, ribbon cutting and worship to the frame of Sant Gadge Baba, Dr. Panjabrao Deshmukh, and Dr. Vasant Rao Naik.

Then **Mr. N.B. Patil** sir gave details outline of whole program and delivered introductory speech then Mr. S.R. Aher sir introduced Resource Persons by giving his detail information and topic of the lecture to Farmers. Then as per Workshop schedule, Chairperson **Shri. Shankarrao Totawar** Sir delivered the informative lecture on **Title: "Present Situation of orange crop"**. He put up many subjects in front of farmers regarding the issue of climate change and how to face with it...? Then Dr. Ravindra Kale sir delivered their speech on Topic: The role of K.V.K. to increase orange crop yield. Sir have put forth the continuous guidance to the farmers is always available through K.V.K. Karda, Tq. Risod, Dist. Washim. Later honourable Arvindbhau Ingole expressed their words regarding farmers and also elaborated the current situation of local farmers.

Technical session started with the guest lecture of **Dr. Shashank Bharad** Sir; He gave very specific important information to the farmers who are newly interested to take orange yield. Sir focused their lecture on topic: **Required Soil, Weather for plantation of orange crop**. He also motivated to the newly orange growing farmers. The second lecture of technical session started by **Dr. Dinesh Paithankar** sir on title; **orange Flower bloom management**. Due to the drastic climate change in this month many farmers were in trouble, because of unexpected rain there may chances of loss of flowers in large quantity from orange. Sir gave his very informative talk and resolved many issues of farmers.

As per workshop schedule the next Guest Speaker **Dr. Yogesh Ingale** sir Started their technical lecture on topic; **Management of diseases while manging orange Flower bloom**. He gave their very informative talk on pest control, how to avoid spread of disease? Spraying of different insecticides and how to control the different diseases? Sir also answered the many queries of farmers.

The next lecture in technical session is delivered by **Dr. Ujwal Raut** sir on Topic; **Thinning and quality yield**. The scope to achieve a large market demand and how can we increase the quality of orange fruits from minimum expenditure is very well discussed by Raut sir. They also discussed on different national and international level quality of the fruits, different high yielding orange varieties.

The last lecture of the technical session is delivered by **Shri. Nivrutti Patil** Sir, he delivered his topic on **Important subjects which are very closely related with orange yielding farmers**. Patil sir continuously guides to the local orange yielding farmers so they work very closely to farmers. Patil sir said not to do any trouble about drastic climate change. They gave different solutions on various issues of the farmers.

Lastly the **presidential speech** was delivered by **Dr. Vilas Kharche sir**, he gave information about role and guidance of Dr. P.D.K. Vidyapith Akola to farmers. Sir have discussed about many lacunas of farmers to take quality yield. He also assured to farmers to guide on every issue regarding orange production.

The event ended with **vote of thanks** given by S hri. Vinod K. Ghodekar Sir. (Taluka Agriculture Officer, Manora). The whole event was anchored by **Mr. S.R. Aher** (Assist. Prof. Botany).

After workshop the lunch was manged for all participants, the complete program was very informative and beneficial for farmers. After complete workshop all dignitaries gave field visit to Orange crop land of Ideal farmer Babarao Jamdar. More than 153 farmers from various villages of Washim dist. were present for workshop.

Snapshots of Workshop:

Lamp lightening by Dr. Vilas Kharche Sir

Inauguration of Workshop by Dr. Vilas Kharche

Welcome of Resource person Dr. Ujwal Raut sir

Welcome of Resource person Dr. Dinesh Paithankar

Welcome of Guest Speaker Dr. Shashank Bharad

Felicitiation of Ideal Farmer Babarao Jamdar

Snapshots of Workshop:

All Dignitaries present on the dais while welcome ceremony

Inaugural speech by Shri. Arvindbhou Ingole (President, D.S.P. Sanstha Manora)

Introductory Speech by Mr. N.B.Patil Sir

Snapshots of Workshop:

Dr. Shashank Bharad sir while in Technical Session

Resource person; Dr. Yogesh Ingale sir while delivering lecture.

Snapshots of Workshop:

Dr. Vilas Kharche Sir while guiding farmers.

Presence of Farmers in Workshop.

Field Visit of digniteris to Agriculture land of local farmer Babarao Jamdar

❖ “जाहीर -निमंत्रण” ❖

फळशास्त्र विभाग, अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प (लिंबूवर्गीय फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला, कृषि विज्ञान केंद्र, करडा (वाशिम), तालुका कृषि विभाग, मानोरा आणि वनस्पतीशास्त्र विभाग, मा. सु. पा. महाविद्यालय, मानोरा यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित....

* 🌿 "संत्रा मृग बहार व्यवस्थापन व लागवड तंत्र कार्यशाळा" 🌿 *

❖ *दिनांक-: ०४ मे २०२३ (गुरुवार)* ❖ *वेळ-: स. १०.०० वा. *

स्थळ-: मा. सु. पा. महाविद्यालय मानोरा, जि. वाशिम (ठाकरे पॅलेस जवळ, देवठाणा रोड, मानोरा) *

❖ *कार्यशाळेचे अध्यक्ष* ❖

मा. डॉ. विलास खर्चे

संशोधन संचालक, डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला

❖ *प्रमुख उपस्थिती* ❖

मा. श्री. शंकरराव तोटावार जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी, वाशिम	*मा.डॉ. रविंद्र काळे* प्रमुख शास्त्रज्ञ, के.व्ही.के., करडा (वाशिम)	*मा.श्री. अरविदभाऊ इंगोले* अध्यक्ष, ज्ञानोपासक शिक्षण प्रसारक मंडळ, मानोरा तथा जिल्हा परिषद सदस्य (वाशिम)	*मा.डॉ. एस.के. देशमुख* कृषि विस्तार तज्ञ, के.व्ही.के. वाशिम	*मा.श्री. व्ही.के. घोडेकर* तालुका कृषि अधिकारी, मानोरा	*मा. डॉ. एन. एस. ठाकरे * प्राचार्य मा. सु. पा. महाविद्यालय मानोरा.
---	---	--	--	---	---

❖ *प्रमुख मार्गदर्शक* ❖

मा.डॉ. शशांक भराड विभाग प्रमुख, फळशास्त्र विभाग, डॉ. पं.दे.कृ.वि. अकोला	*मा.डॉ. दिनेश पैठणकर* प्रभारी अधिकारी, अ.भा.स.सं.प्र. (फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	*मा.डॉ. योगेश इंगळे* वनस्पती रोग शास्त्र, अ.भा.स.सं.प्र. (फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	*मा.डॉ. उज्वल राऊत* सहयोगी प्राध्यापक, डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	*मा.श्री. निवृत्ती पाटील* फळबाग तज्ञ, के.व्ही.के., करडा (वाशिम)
--	---	--	---	--

* 🌿 कार्यशाळे करिता जास्तीत जास्त संत्रा उत्पादक शेतकरी बांधव व ज्ञानार्जन इच्छुक सर्वांनी सदर अनमोल संत्रा फळपिक कार्यशाळेस आवर्जून उपस्थित राहून सुवर्णसंधीचा लाभ घ्यावा, ही नम्र विनंती. 🌿 *

* कार्यशाळा समन्वयक *

श्री. एस.आर.आहेर*

सहाय्यक प्रा. वनस्पतीशास्त्र विभाग, मा. सु. पा. महाविद्यालय मानोरा

❖ *आपले विनीत* ❖

- फळशास्त्र विभाग, डॉ. पं.दे.कृ.वि. अकोला,
- के.व्ही.के. करडा (वाशिम),
- तालुका कृषि विभाग मानोरा,
- वनस्पतीशास्त्र विभाग मा. सु. पा. महाविद्यालय मानोरा,
- समस्त संत्रा उत्पादक शेतकरी, मानोरा तालुका*

*अधिक माहितीसाठी संपर्क:

१. श्री. मुकेश काळे ९९२३७०३४३५	*२. श्री. ठाकूर सर* ९३२२८५५०८६	*३. श्री. संतोषजी शर्मा* ९४२१७५४६९४	*४. श्री. एस. आर.आहेर* ८६०५३५५२४०
-------------------------------------	-----------------------------------	--	--------------------------------------

❖ *टीप* -: स्नेहभोजनाची व्यवस्था राहिल. ❖

Programme Shedule:

कार्यक्रम वेळ नियोजन पत्रिका / कार्यक्रमाची रूपरेषा

फळशास्त्र विभाग, अखिल भारतीय समन्वयित संशोधन प्रकल्प (तिंबूवर्गीय फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला, कृषि विज्ञान केंद्र, करडा (वाशिम), तालुका कृषि विभाग, मानोरा आणि मा. सु. पा. महाविद्यालय, मानोरा यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित संत्र मृग बहार व्यवस्थापन व लागवड तंत्र कार्यशाळा" 🌱			
वेळ	कार्यक्रम	प्रमुख व्यक्ती/ व्याख्याते	यांचे हस्ते
	सूत्र संचालन		श्री एस. आर. आहेर
10 ते 10.05	दीप प्रज्वलन	सर्व मान्यवर	
10.05-10.10	उद्घाटन	डॉ. खर्चे सर, सर्व मान्यवर	डॉ. खर्चे सर, मा.श्री. शंकरराव तोटावार सर, मा. अरविंदभाऊ इंगोले, मा.डॉ. एन.एस. ठाकरे सर व आदी मान्यवर.
10.10-10.20	स्वागत	सर्व मान्यवर	स्वागत कर्ता
10.20-10.30	प्रास्ताविक	मा.श्री. निवृत्ती पाटील फळबाग तंत्र, के.व्ही.के., करडा (वाशिम)	
10.30-11.00	उद्घाटन पर मार्गदर्शन	1) मा.श्री. शंकरराव तोटावार जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, वाशिम	संत्र पिकाची सध्या स्थिति (विनंती - वेळे अभावी फक्त 5-6 मिनिट बोलावे)
		2) मा.डॉ. रविंद्र काळे प्रमुख शास्त्रज्ञ, के.व्ही.के., करडा (वाशिम)	संत्र पीक उत्पादन वाढीसाठी K.V.K. ची भूमिका
		3) मा. अरविंदभाऊ इंगोले	
		4) मा.डॉ. एन.एस. ठाकरे प्राचार्य, मा. सु. पा. महाविद्यालय, मानोरा	(विनंती - वेळे अभावी फक्त 5-6 मिनिट बोलावे)
	तांत्रिक सत्र	प्रमुख मार्गदर्शक	मार्गदर्शन
11.00 - 11.30		1) मा.डॉ. शशांक भराड विभाग प्रमुख, फळशास्त्र विभाग, डॉ. पं.दे.कृ.वि. अकोला	जमीन, हवामान व लागवड
11.30-12.15		2) मा.डॉ. दिनेश पैठणकर प्रभारी अधिकारी, अ.भा.स.सं.प्र. (फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	मृग बहार व्यवस्थापन
12.15 - 1.00		3) मा.डॉ. योगेश इंगळे वनस्पती रोग शास्त्र अ.भा.स.सं.प्र. (फळे), डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	मृग बहार व्यवस्थापन - कीड व रोग
1.00- 1.30		4) मा.डॉ. उज्वल राजत सहयोगी प्राध्यापक, डॉ. पं.दे.कृ.वि., अकोला	विरळणी व क्वालिटी उत्पादन
1.30- 2.00		5) मा.श्री. निवृत्ती पाटील फळबाग तंत्र, के.व्ही.के., करडा (वाशिम)	सत्रातील प्रमुख मुद्द्यांवर प्रकाश
2.00- 2.10	आभार प्रदर्शन	मा.श्री. व्ही.के. घोडेकर तालुका कृषि अधिकारी, मानोरा	आभार
2.10 - 3.10	स्नेह भोजन	सर्व मान्यवर, शेतकरी	---
3.10-4.00	प्रक्षेत्र भेट	सर्व मान्यवर, शेतकरी	संत्र बागेला भेट

तंत्रज्ञान अंगीकारून मृग बहर नियोजन करा

डॉ. विलास खर्चे : संत्राफळ पीक नियोजन कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन

अभियान सुरूवात

कार्याची : उत्पादन घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी विकसित तंत्रज्ञानाचा वापर करून मृग बहराचे नियोजन करावे. उत्पादन वाढवण्यासाठी उपयुक्त माहिती घ्याव्याची कळून त्यांचे मनः विस्मय करणाऱ्या भर घाला. असे आवाहन डॉ. विलास खर्चे यांनी विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन संचालक डॉ. दिनेश खर्चे यांनी केले.

यादीप - मान्यते येथे आयोजित कार्यशाळातील शरणाग्रही फळव्यापांची पाहणी करणे.

विद्यार्थ्यांतील मंडळद्वारे, मान्यते, विद्येचा सांगणारा संशोधन व उत्पादन घेऊन जगत आहे. संशोधन प्रकल्पाचा प्रारंभ मृग बहर नियोजन, छत्रपती, पुरवठा पूर्ण फळ उत्पादन याची शासकीय माहिती देण्यासाठी कृषी विभागाच्या फळव्यापा विभाग, अहिलेखार विभागाच्या संशोधन प्रकल्प (एच.ए.ए.) कार्यालय विभाग, मान्यते येथे कृषी विभाग, मा. यु. प. मंडळविभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने मान्यते येथे झाले.

अस ज्ञाने करणारा, कोड, डिजिटल व प्रोग्रॅमिंग अशा सध्याचा वाढता आहे. त्यामुळे आधुनिक तंत्रज्ञान अग्रात देण्यासाठी त्याचा प्रसार करणाऱ्या यशादी कर्णधारिते आयोजन करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभागातील फळ शाखा विभाग प्रमुख डॉ. विलास खर्चे यांनी मान्यते येथे कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन केले. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

संत्रा मृग बहार कार्यशाळा उत्साहात संपन्न; शेतकऱ्यांची मोठ्या प्रमाणात हजेरी

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

देशोन्नती

संत्रा मृग बहार कार्यशाळा उत्साहात

संत्रा मृग बहार व्यवस्थापन व शेतादक तंत्रज्ञान बाबत शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

संत्रा उत्पादक शेतकऱ्यांसाठी मृग बहार नियोजन कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेट आयोजन

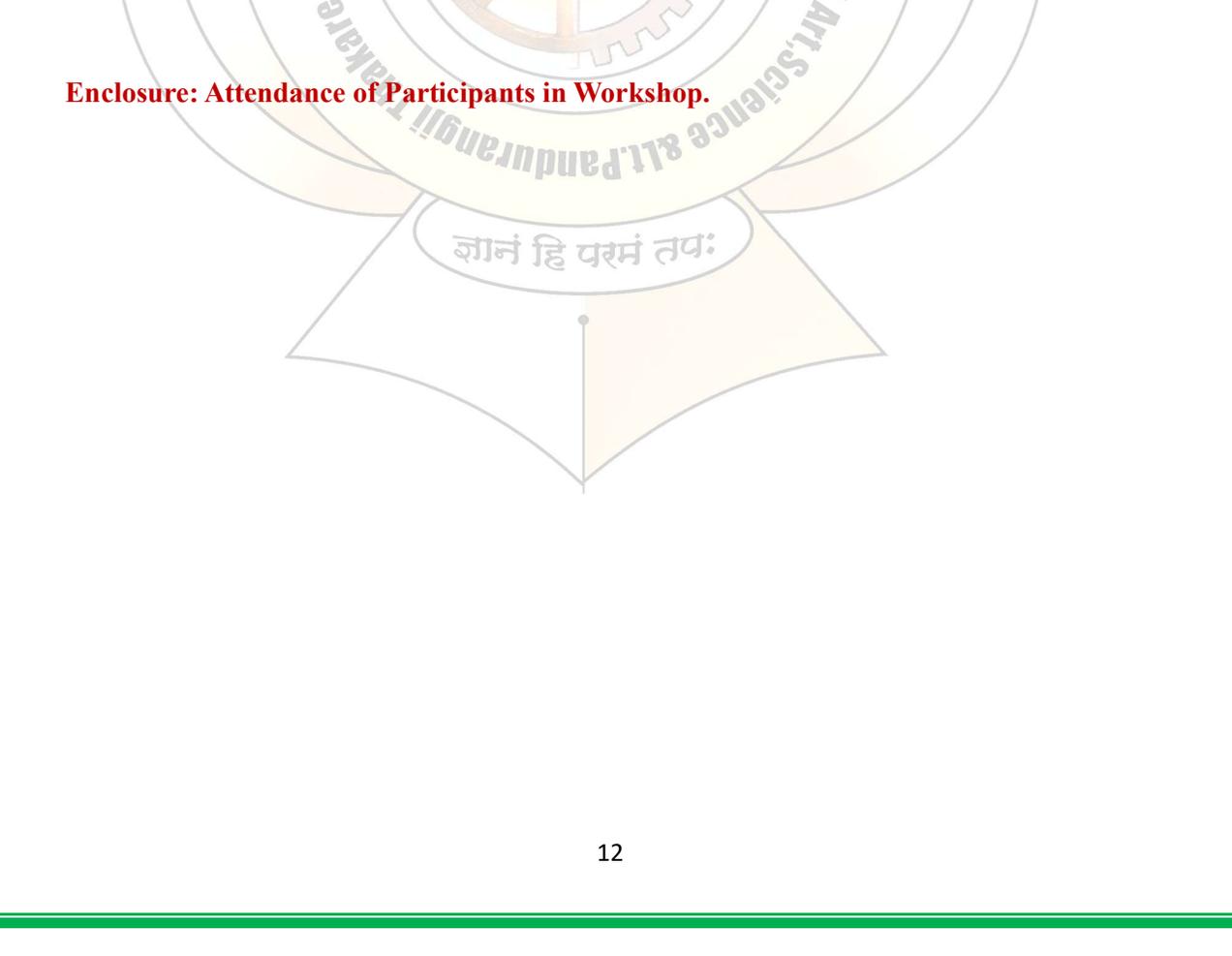
बदल्या हवामानात तंत्रज्ञान अंगीकारून मृग बहार नियोजन करावे - संशोधन संचालक डॉ. विलास खर्चे

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

कार्याची सुरुवात मान्यते येथे झाली. या कार्यशाळा व प्रक्षेत्र भेटीचे आयोजन करणारे मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते. यासाठी कृषी विभाग, मान्यते येथे आयोजित करण्यात आले होते.

May 7, 2023 Page No. 2
Powered by : eShaleCo.com

Enclosure: Attendance of Participants in Workshop.